

Asia

EU/OSA; Haagin yleissopimus siviili- ja kauppaoikeuden alaan kuuluvien tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 42/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Haagin kansainvälistä yksityisoikeutta koskevan konferenssin kokoon kutsuma erityisvaliokunta on 1—9.6.2016 pidetyssä kokouksessa käsitellyt ensimmäistä luonnosta yleissopimukseksi tuomioiden rajat ylittävistä tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (tuomioyleissopimus). Erityisvaliokunta jatkaa työtään 16—24.2.2017 pidettävässä kokouksessa.

Komissio edustaa Haagin neuvotteluissa jäsenvaltioita. Komissio antoi 1.4.2016 Euroopan unionin neuvostolle suosituksen neuvoston päätökseksi komissiolle annettavasta mandaatista aloittaa neuvottelut yleissopimuksesta. Suosituksessa komissio esitti, että neuvosto valtuuttaisi komission neuvottelemaan yleissopimuksen tekemisestä, nimeäisi komitean sekä hyväksyisi komission asiakirjassa ehdottamat neuvotteluohjeet neuvottelujen perustaksi. Komission mandaatti hyväksyttiin KIKY-neuvoston kokouksessa toukokuussa 2016.

Jäsenvaltiot muodostavat jatkoneuvotteluja varten yhteisen kannan siviilioikeustyöryhmän yleiset asiat –kokoonpanon kokouksissa Brysselissä ja neuvottelujen aikana Haagissa järjestettävissä koordinoitkokouksissa.

Kesäkuun kokouksen perusteella muokattu yleissopimusluonnos on ollut sidosryhmien lausuttavana syksyllä 2016. Perusmuistion tarkoituksena on saattaa sopimusluonnoksen sisältö ja lausuntopalaute eduskunnan tietoon.

Suomen kanta yleissopimusehdotukseen

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti neuvottelujen jatkumiseen aiemmin hyväksytyn mandaatin pohjalta e-kirjeessä E 42/2016 vp todetulla tavalla. EU:n yhteiseen kantaan tehtävät tarkennukset aiemmin tehtyihin linjauksiin koskee lähinnä yksityiskohtia.

Oikeusministeriö on jäsenvaltioiden yhteisen kannan mahdollista tarkentumista varten pyytänyt lausuntoa sopimusluonnoksesta sidosryhmiltä ja erityisesti selvittänyt sidosryhmien suhtautumista aineettomia oikeuksia koskeviin artiklaehdotuksiin. Suomi

tulee jatkoneuvotteluissa mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon luonnoksen yksityiskohdista esitetyt ehdotukset.

Suomessa ei ole yleistä kansallista lainsäädäntöä vieraassa valtiossa annetun siviilioikeuden alaan kuuluvan tuomion tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Tästä seuraa, etteivät toisessa valtiossa annetut tuomiot ole Suomessa täytäntöönpanokelpoisia eivätkä saa täällä oikeusvoimaa, ellei asiasta ole erikseen valtiosopimuksella sovittu.

Maailmanlaajuinen yleissopimus tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tarkoittaisi, että Suomessa annetut tuomiot jatkossa tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön muissa sopimusvaltioissa, ja että muissa sopimusvaltiossa annetut tuomiot vastaavasti tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön Suomessa. Maailmanlaajuisesti sovellettavaa yleissopimusta voidaan pitää hyödyllisenä sekä yksityishenkilöiden että kansainvälisesti toimivien yritysten kannalta. Tuomioiden liikkuminen rajojen yli lisäisi oikeusvarmuutta ja ennakoitavuutta. Asianosaisten oikeusturvan toetutuminen olisi kuitenkin varmistettava asianmukaisin kieltäytymisperustein sekä siten, että sopimuksen nojalla olisi tunnustettava ja pantava täytäntöön vain sellaiset tuomiot, jotka on antanut tuomioistuimien, jonka toimivalta on perustunut hyväksyttävään liittymään.

Yleissopimusluonnoksen pääasiallinen sisältö

Yleissopimus olisi luonnoksen mukaan ”yksitasoinen” (*single convention*). Tämä tarkoittaa, ettei yleissopimukseen otettaisi määräyksiä tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan määräytymisestä, vaan vain tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Yleissopimus olisi minimisopimus siten, ettei se eräin rajoitetuin poikkeuksin estäisi tuomioiden rajat ylittävää tunnustamista tai täytäntöönpanoa yleissopimusta laajemmin kansallisen lain mukaan.

Yleissopimusta olisi sovellettava siviili- ja kauppaoikeudellisiin asioihin. Soveltamisala määräytyisi pääosin samalla tavalla kuin muissa vastaavantyyppisissä sopimuksissa ja säädöksissä. Näin ollen esimerkiksi vero-, tulli- ja hallinto-oikeudelliset asiat, perheoikeudelliset asiat, maksukyvyyttömyysmenettelyä koskevat asiat sekä välimiesmenettelyä koskevat asiat jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle.

Sopimusta sovellettaisiin vain tuomioistuinten antamiin tuomioihin. Esimerkiksi hallinnollisten elinten antamat lainkäyttöratkaisut eivät kuuluisi sopimuksen soveltamisalaan.

Yleissopimuksen mukaan tulisi tunnustaa ja panna täytäntöön tuomiot, jotka on antanut tuomioistuimien, jonka toimivalta on perustunut hyväksyttävään liittymään tuomiovaltioon.

Sopimusluonnos sisältää ehdotukset kieltäytymisperusteiksi. Tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta tulisi voida kieltäytyä, jos tuomio on selvästi oikeusjärjestyksen perusteiden vastainen (*public policy, ordre public*) tai jos haastehakemuksen tiedoksianto ei ole täyttänyt sille asetettuja vaatimuksia.

Eksekvatuurimenettely on sopimusluonnoksessa jätetty pitkälti kansallisen lainsäädännön varaan. Tämä vastaa oikeuspaikkasopimuksia koskevan yleissopimuksen ratkaisua.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotus neuvottelumandaatiksi perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 81 artiklan 2 kohtaan yhdessä sanotun sopimuksen 218 artiklan kanssa.

Neuvosto tekee päätöksen neuvottelujen aloittamisesta ja vahvistaa neuvotteluohjeet määräenemmistöllä. Tämä on tehty toukokuussa 2016.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Neuvottelumandaatti käsitelty oikeudelliset kysymykset –jaostossa (EU35), kirjallinen menettely (10 - 12.5.2016), e-jatkokirje käsitelty oikeudelliset kysymykset –jaostossa (EU35), kirjallinen menettely (1 – 5.12.2016)

Yleissopimusta koskeva lausuntokierros on toimitettu lokakuussa 2016. Lausunnon antoivat työ- ja elinkeinoministeriö, Turun hovioikeus, Helsingin kärjäoikeus, Suomen asianajajaliitto, Suomen lakimiesliitto ja Tuomariliitto. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Päijät-Hämeen kärjäoikeus, markkinaoikeus, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Patentti- ja rekisterihallitus ja Suomen yrittäjät ilmoittivat, ettei heillä ole huomautettavaa sopimusluonnokseen. Lausunnoissa on todettu muun muassa seuraavaa.

TEM puoltaa yleissopimuksen tekemistä ja pitää teollisoikeuksia koskevia perusratkaisuja oikeina. TEM kannatta viimeksi mainittujen määräysten tarkistamista siten kuin WIPO on kesäkuun neuvottelujen jälkeen antamassaan lausunnossa ehdottanut.

Helsingin kärjäoikeus pitää yleissopimuksen tekemistä kannatettavana. Kärjäoikeus esittää kuitenkin tehtäväksi useita täsmennyksiä artiklaluonnoksiin ja tulevaan selitysmuistioon sekä sopimuksen soveltamisalan rajaamista eräiltä osin. Kärjäoikeus katsoo muun muassa, että kilpailuoikeudelliset asiat sekä yksityiselämän suojaan ja tietosuojaan liittyvät asiat tulisi sulkea sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Kärjäoikeus esittää myös harkittavaksi immateriaalioikeuksia koskevien tuomioiden rajaamista pois yleissopimuksen soveltamisalasta. Kärjäoikeus suhtautuu myös varauksellisesti ei-lainvoimaisten tuomioiden sekä tuomioiden osittaiseen tunnustamiseen ja täytäntöönpanoon. Vakiolomakkeen käyttöä eksekvatuurimenettelyssä ehdotetaan pakolliseksi. Sopimukseen tulisi lisätä määräys oikeudesta hakea muutosta eksekvatuuripäätökseen.

Suomen Asianajajaliitto pitää sopimusluonnoksen rakennetta sinänsä selkeänä, mutta esittää epäsuoria toimivaltaperusteita koskevan 5 artiklan keventämistä ja selkeyttämistä. Liitto pitää tuomioistuimen määritelmää eräiltä osin epäselvänä. Asianajajaliitto esittää eksekvatuurimenettelyn täsmällisempää sääntelemistä.

Suomen Lakimiesliitto suhtautuu sopimuksen tekemiseen myönteisesti, mutta korostaa kieltäytymisperusteiden tarpeellisuutta.

Suomen tuomariliitto suhtautuu sopimuksen tekemiseen myönteisesti. Lausunto sisältää lukusia perusteltuja ehdotuksia artiklaluonnosten täsmennyksiksi. Tuomariliiton mielestä *acta iure imperii* –asiat tulisi rajata soveltamisalan ulkopuolelle. Liitto esittää hallinnollisten asioiden, turvaamistoimien ja esikysymysten määritelmiä täsmennettäväksi. Sopimukseen tulisi myös lisätä määräys oikeudesta hakea muutosta eksekvatuuripäätökseen.

Eduskuntakäsittely

E 42/2016 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tuomioiden täytäntöönpano kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 23 kohdan mukaan valtion lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ei budjettivaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**Asiakirjat**

COM(2016) 216 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maarit Leppänen, OM, maarit.leppanen@om.fi, puh. 050 368 7091

EUTORI-tunnus

EU/2016/0876

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
